

I. Streszczenie w języku polskim

Nowotwory złośliwe występują w każdej populacji, a w krajach rozwiniętych są drugą, po chorobach sercowo-naczyniowych, przyczyną zgonów.

Na prowadzenie badań uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku R-I-002/238/2015. Wybór grup był celowy. Badaniem objęto 150. uczniów Publicznego Gimnazjum im. Władysława Stanisława Reymonta w Białej Podlaskiej, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 3, Publiczne Gimnazjum nr 3 im. Emilii Plater w Białej Podlaskiej oraz Zespołu Szkół Integracyjnych, Publiczne Gimnazjum nr 4 w Białej Podlaskiej.

Celem pracy była ocena podstawowej wiedzy młodzieży gimnazjalnej na temat nowotworów i preferencji przez nich zachowań zdrowotnych oraz wpływu pogadanki o tematyce profilaktyki przeciwnowotworowej na wzrost poziomu ich wiedzy. Postawiono także hipotezy badawcze: badani wykazywali małą troskę o zdrowie, w tym większą dziewczęta i mieszkańcy miast, niż chłopcy i mieszkańcy wsi; w grupie uczniów na stan ich zdrowia, bez względu na płeć i miejsce zamieszkania, mają wpływ przede wszystkim inne osoby i/lub przypadek; uczniowie za największe wartości w życiu uznają miłość i przyjaźń, ładny wygląd i prezencja, bogactwo i majątek oraz duży krąg przyjaciół; dziewczęta mają problem z udzieleniem właściwych odpowiedzi dotyczących problematyki nowotworów złośliwych u kobiet, ale pogadanka edukacyjna zwiększy ich wiedzę na ten temat; chłopcy mają problem z udzieleniem właściwych odpowiedzi dotyczących problematyki nowotworów złośliwych u mężczyzn, ale pogadanka edukacyjna zwiększy ich wiedzę na ten temat oraz uczniowie nie posiadali wiedzy na temat tego, ich rodzice uczestniczą systematycznie w badaniach profilaktycznych.

W I etapie badań zastosowano metodę sondażu diagnostycznego, z wykorzystaniem takich narzędzi badawczych, jak: autorski kwestionariusz ankietowy wersja dla dziewcząt, autorski kwestionariusz ankietowy wersja dla chłopców, Standaryzowana Skala Umiejszczenia Kontroli Zdrowia dla Dzieci (HLC), Standaryzowana Skala Troski i Zdrowia (HCS) oraz Standaryzowana Lista Wartości Osobistych (LWO). W II etapie, w grupach biorących udział w I etapie przeprowadzono cykl pogadanek i pokazów trwających 45. min. Każda z nich dotyczyła profilaktyki przeciwnowotworowej. W pierwszej części była wspólna dla dziewcząt i chłopców, a następnie prowadzona w podziale na grupy. W etapie III, po

pogadankach i pokazach ponowione przeprowadzono badanie metodą sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem narzędzi identycznych, jak w I etapie.

W odpowiedzi na postawione hipotezy badawcze postawiono następujące wnioski

- W badanej grupie dominowały osoby z neutralnym nastawieniem względem zdrowia, jednakże większą troskę o zdrowie wykazywały dziewczęta i mieszkańcy miast, przy czym ani płeć uczniów, ani miejsce zamieszkania nie miały istotnie statystycznego wpływu na ich postawę respondentów względem zdrowia.
- Ocena umiejscowienia kontroli zdrowia wykazała, że kategoria „wewnętrzna kontrola zdrowia” dotyczyła najczęściej mieszkańców wsi, a w najmniejszym zakresie osób z miast, kategoria „wpływ innych” dominowała u chłopców, a najmniejsze znaczenie miała u dziewcząt, zaś kategoria „przypadek” przeważała w grupie dziewcząt, a najmniejsze znaczenie miała u chłopców i respondentów ze wsi
- Uczniom biorącym udział w badaniu najbardziej zależało na dobrym zdrowiu, ładnym wyglądzie, udanym życiu rodzinnym oraz miłości, w tym chłopcom - na sprawności fizycznej i psychicznej, dziewczętom - na udanym życiu rodzinnym i miłości, przyjaźni, mieszkańcom wsi - na miłości, przyjaźni oraz sprawności fizycznej i psychicznej, zaś mieszkańcom miast - na ładnym wyglądzie i prezencji oraz dobrym zdrowiu.
- W grupie dziewcząt przeprowadzona pogadanka edukacyjna miała pozytywny wpływ na poziom wiedzy na temat nowotworów, za wyjątkiem preferowanych zachowań ograniczających rozwój chorób nowotworowych i zalecanych badań profilaktycznych, które przed i po pogadance były na takim samym poziomie.
- Pogadanka edukacyjna przeprowadzona w grupie chłopców miała pozytywny wpływ na poziom wiedzy na temat nowotworów.
- O tym, czy ich matki i ojcowie uczestniczą w badaniach profilaktycznych nie wiedziało większość dziewcząt i chłopców.

Sformułowano także postulat: Z uwagi na fakt, iż do chwili obecnej nie wykryto żadnego pewnego i sprawdzonego sposobu na uniknięcie zachorowania na nowotwór, ale ustalono zachowania, które mogą zmniejszyć szanse na chorobę, wydaje się, że najpewniejszym sposobem w zmniejszeniu zachorowalności na nowotwór jest przekazanie młodym ludziom, informacji, że nawyki prozdrowotne już w młodym wieku minimalizują ryzyko wystąpienia w przyszłości chorób onkologicznych. Edukacja w zakresie profilaktyki onkologicznej prowadzona od najmłodszych lat, z jednej strony zwraca ich uwagę na problem chorób

nowotworowych, który jest przez młodych ludzi bagatelizowany, a z drugiej strony może być stałym elementem systemowego podejścia do rozwiązywania problemów onkologicznych.